Maa- ja metsätalousministeriö, luonnonvaraosasto, erätalousyksikkö

Erityisasiantuntija Jussi Laanikari p.0407336229

Aihe: E 11/2025 vp Valtioneuvoston selvitys: E-kirje; Lintudirektiivin tarkistaminen valkoposkihanhen ja merimetson suojelun osalta; ennakkovaikuttaminen

Muistio maa- ja metsätalousvaliokunnan kuulemiseen 09.04.2025

Valkoposkihanhen ja merimetson metsästys kantojen rajoittamistarkoituksessa ja vahinkojen estämiseksi edellyttää lajien lisäämistä lintudirektiivin liitteeseen II/A (EU:n alueelle metsästettävät lajit) tai II/B (EU:n jäsenvaltiot joiden alueella saa liitteen lajeja metsästää).

1. **Tarve liitteiden muuttamiselle**

Valkoposkihanhi on lueteltu lintudirektiivin liitteessä I (erityisesti suojeltavat lajit). Liite I tarkoittaa, että lajin elinympäristöjä tulee suojella erityistoimin. Koska niitä ei ole lueteltu liitteessä II/A tai II/B (metsästettävät lajit), niiden metsästys ei ole mahdollista 7 artiklan nojalla, vaan kyse voi olla ainoastaan 9 artiklan mukaisesta suojelusta poikkeamisesta.

Esteitä ei ole valkoposkihanhen säätämiseksi metsästyslain piiriin, mutta riistalajiksi säätäminen tai poikkeusluvitus metsästyslain puolella ei johda ainoankaan valkoposkihanhen ampumiseen kuoliaaksi niin kauan kuin joudutaan pelaamaan rauhoituksesta poikkeamisen säännöillä, jossa **syksyllä** muu tyydyttävä ratkaisu (paukkupatruunat) estää kuoliaaksi ampumisen. **Keväällä,** jolloin miljoonavahingot aiheutuvat mitään äänikarkottimia ei voi käyttää, koska toiminta on kiellettyä lintudirektiivissä ja siten myös luonnonsuojelulain 70§:n vastaista muun pesimälinnuston häirintää. Molemmista on lainvoimaiset hallinto-oikeuden ratkaisut. Jos tappaminen olisi mahdollista, sitä tehtäisiin jo nyt poikkeusluvilla. Lisäksi KHO teki keväällä 2025 vastaavan ratkaisun (KHO:2025:16) merimetson osalta, joka estää aiemmin sallitun merimetsojen kuoliaaksi ampumisen. Merimetsolla ei myöskään oltu selvitetty, että syysaikaisella ampumisella voitaisiin estää kalataloushaittaa. Lisäksi jäi selvittämättä, olisiko kalavesille aiheutuvien vahinkojen torjumiseksi ollut olemassa muita tyydyttäviä ratkaisuja kuin merimetsojen ampuminen (esim. munien öljyäminen ja pesäpuiden kaataminen). KHO:n ratkaisun jälkeen on jo tehty ensimmäinen ampumisen kuoliaaksi kieltävä päätös VARELY:ssä.

Komissio on todennut vastauksissaan (P-003193/2020 ja E-002621/2024 lajien sisällyttäminen direktiivin liitteeseen II liittyy virkistysmetsästykseen ja hanhien ja merimetsojen aiheuttamien vahinkojen ja muiden etujen välisiin ristiriitoihin voidaan puuttua parhaiten käyttämällä direktiivin poikkeusjärjestelmää (9 art.). Komission ohjeistus (luonnos marraskuu 2024) lähtee myös siitä, ettei 9 artiklaa ei saa käyttää kannan säätelytarkoituksessa. Vaikka komissio tunnustaa ongelmat, ei ohjeistuksella kuitenkaan voida muuttaa muodostunutta oikeuskäytäntöä. Lintudirektiivin poikkeusartiklan (9 art.) käytöstä muodostuneen tiukan oikeuskäytännön johdosta Suomessa ei ole mahdollista metsästyksen keinoin vähentää yksilöiden määrää

lainkaan. Ruotsin käytäntö, jossa esim yli 5 linnun parvessa puimattomalla pellolla esiintyviä valkoposkihanhia saa viljelysvahinkojen estämiseksi ampua ilman erillistä poikkeuslupaa, ei liene lintudirektiivin mukainen.[1]

ENNAKKOTAPAUS: Lintudirektiivin liitteiden muutokset ovat harvinaisia, mutta vuonna 1994 liitettä II/B muutettiin siten, että siihen sisällytettiin viisi varislajia (Corvidae), jotka saattavat aiheuttaa vahinkoa viljelmille, kotieläimille ja eläimistölle ja joiden kohdalla sääntelytoimet olivat aiemmin mahdollisia ainoastaan 9 artiklaan perustuvan poikkeuksen nojalla. Tavoite ja tärkein syy niiden lisäämiselle liitteeseen II oli vahinkojen estäminen ja lajien kantojen tasapainoisen sääntelyn helpottaminen (kts. komission lintudirektiivin metsästysohjeasiakirja (2008) kohta 2.4.33).

JOHTOPÄÄTÖS: Metsästyslakia muuttamalla tai poikkeusluvista päättävää viranomaista vaihtamalla ei asia muutu vaan tarvitaan muutos lintudirektiivin liitteeseen II.

2. . Mahdollisen liitteen muutoksen vaikutus

E-kirjeen mukaisesti Suomi esittäisi lajien lisäämistä lintudirektiivin liitteeseen II/A (EU:n metsästettävät lajit) tai II/B (metsästettävät lajit maissa joista maininta). Liitteen II/B muutos tarkoittaisi, että niiden metsästys voitaisiin sallia Suomessa ja mahdollisesti muissa EU-maissa, joissa lajit aiheuttavat merkittäviä vahinkoja. Optimaalisin tietenkin olisi, että liitettä II/A muutettaisiin, jolloin metsästys olisi mahdollista koko EU: alueella. Ehdotetut muutokset mahdollistaisivat **syksyisin** kannanhallintaa, vahinkojen nykyistä kustannustehokkaamman ennaltaehkäisyn ja metsästyslain soveltamisen elinvoimaisille populaatioille ilman tarpeettomia rajoituksia ja byrokratiaa kuten muun tyydyttävän ratkaisun selvittämistä tai lajin aiheuttaman haitan todistelua.

[1] Pöytäkirja Valkoposkihanhen ja merimetson siirtäminen riistalajeiksi -työryhmän 4. kokous 2.10.2024.